

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการแข่งขันกันอย่างรุนแรงเช่นปัจจุบันองค์กรจะต้องมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการประเมินยุทธศาสตร์สู่ความเป็นเลิศขององค์กรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทราบสถานะขององค์กรว่าอยู่ระดับใดในยุทธศาสตร์ที่นำมาใช้ ตลอดจนเปรียบเทียบผลการดำเนินงานจากหน่วยงานข้างเคียง (Benchmarking) ในปัจจุบันผลการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมของโลกได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการบริหารที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศเหนือคู่แข่งหรือเน้นองค์กรที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้รับบริการทั้งในลักษณะของกลุ่มหรือปัจเจกชนที่หลากหลายรูปแบบและทันความต้องการองค์กรต่างๆ ดังนั้นผู้บริหารยุคใหม่จะต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองและองค์กรให้พร้อมทั้งด้านโครงสร้างขององค์กรสู่ความเป็นเลิศ ประเมินศักยภาพ สร้างสรรค์คนและกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องทำลายกำแพงกั้นการทำงาน สร้างสรรค์ภาวะผู้นำที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศรวมทั้งพัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัยองค์กรจึงจะมีลักษณะมุ่งสู่ความเป็นเลิศเพื่อความอยู่รอดและก้าวหน้าขององค์กร (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2551, หน้า 3) นั่นก็คือผู้บริหารยุคใหม่จะต้องเป็นผู้บริหารที่มุ่งทำงานเชิงรุกทันสมัย และจัดการงานอย่างเป็นระบบและมีการวางยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ไว้อย่างชัดเจนทุกชั้นตอน กล่าวคือผู้บริหารจะต้องมีความชำนาญและทักษะในการวิเคราะห์ตรวจสอบสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์กรและหน่วยงาน ในขณะที่เดียวกันก็จะต้องมีความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์ การก้าวอย่างที่มุ่งผลสำเร็จและความเป็นเลิศในอนาคตรวมทั้งมีความชำนาญที่จะนำกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม จึงจะทำให้องค์กรที่รับผิดชอบเอาชนะคู่แข่งได้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในโลกยุคใหม่ที่ต่อเชื่อมสู่โลกอนาคตเช่นในปัจจุบันแม้จะมีการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วทันใจแต่ก็ก่อให้เกิดปัญหาที่หลากหลายผู้ที่จำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทแก้ไขและหาวิธีป้องกัน คือ ผู้บริหารองค์กร ซึ่งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนมุมมองรวมทั้งวิธีการคิดและวิธีการทำงานและวางระบบและการบริหารแบบใหม่เพื่อนำองค์กรมุ่งสู่ความเป็นเลิศโดยที่มียึดติดกับการบริหารแบบเดิมและพร้อมจะเปลี่ยนแปลงไปสู่ นวัตกรรมที่ดีกว่า ความพร้อม หมายถึงความพร้อมทั้งด้านโครงสร้างองค์กร ค่านิยมในการทำงาน เป้าหมายขององค์กร ข้อมูลสารสนเทศ และภาวะจิตใจของคนทำงานในองค์กร (สุริยะ วีระสวัสดิ์, 2551, หน้า9) การศึกษา

เป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพอันเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติดังแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานเกี่ยวกับการศึกษาไว้ว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคลให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพการพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้สะดวกราบรื่น ได้ผลที่รวดเร็ว (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540 หน้า 1) นอกจากนี้การจัดการศึกษาอบรมขององค์การวิชาชีพหรือเอกชนการศึกษาทางเลือกประชาชนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิตก็ได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมจากรัฐสืบเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป นอกจากนี้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนที่เป็นปัญหา เช่นสภาพปัญหาเกี่ยวกับงานด้านวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร คือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ และงานด้านบุคลากรทางการศึกษาเนื่องจากบุคลากรบางส่วนยังขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์และการจัดสรรงบประมาณทางการเงินที่จำกัดระบบการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่ไม่มีระบบสภาพปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลให้สถานศึกษาได้เล็งเห็นถึงปัญหาและมีการหาหลักการและแนวทางในการแก้ปัญหา ในการบริหารงานโรงเรียนจึงควรมีรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศในด้านการจัดการองค์กรและในด้านการศึกษาโดยยึดหลักการบริหารจัดการและแนวที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศของสำนักคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมด 10 ด้าน มีดังนี้ 1) ผู้นำองค์กรต้องมีวิสัยทัศน์ชัดเจน 2) การที่ยึดการเรียนรู้เป็นแกนกลาง 3) การเรียนรู้ขององค์กร 4) การให้คุณค่ากับคณะครู บุคลากร และผู้มีส่วนร่วม 5) ความคล่องแคล่ว กระตือรือร้น 6) การมองอนาคต 7) การจัดการเพื่อให้เกิดนวัตกรรม 8) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ/สังคม 9) การมุ่งเน้นผลลัพธ์และการสร้างคุณค่า 10) การบริหารจัดการเชิงระบบ (สุเมธ พิริวุฒิ, 2551, หน้า 8) ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าสิ่งที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าคงจะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการในหน่วยงานให้มุ่งสู่ความเป็นเลิศได้

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชนจังหวัดพิจิตร
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชนจังหวัดพิจิตร จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

หลักการบริหารโรงเรียนมุ่งสู่ความเป็นเลิศโดยยึดหลักการบริหารจัดการของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งประกอบด้วย 10 ด้านดังนี้

- 1) ผู้นำองค์กรต้องมีวิสัยทัศน์ชัดเจน
- 2) การที่ยึดการเรียนรู้เป็นแกนกลาง
- 3) การเรียนรู้ขององค์กร
- 4) การให้คุณค่ากับคณะครู บุคลากรและผู้มีส่วนร่วม
- 5) ความคล่องแคล่ว กระตือรือร้น
- 6) การมองอนาคต
- 7) การจัดการเพื่อให้เกิดนวัตกรรม
- 8) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ/สังคม
- 9) การมุ่งเน้นผลลัพธ์และการสร้างคุณค่า
- 10) การบริหารจัดการเชิงระบบ

2. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดพิจิตร และ ครู จำนวน 17

โรงเรียน รวม 368 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดพิจิตร และ ครู จำนวน 17

โรงเรียน รวม 368 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 วุฒิการศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ

- ปริญญาตรี
- ปริญญาโท

3.1.2 ประสิทธิภาพในการบริหาร แบ่งเป็น 3 ช่วง

- 5 ปี
- 5-10 ปีขึ้นไป
- 10 ปีขึ้นไป

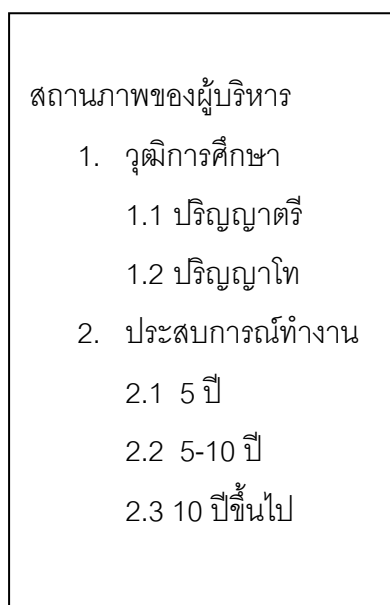
3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ หลักการบริหารจัดการโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศโดยยึดหลักการบริหารจัดการของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 10 ด้านดังนี้

- 1) ผู้นำองค์กรต้องมีวิสัยทัศน์ชัดเจน
- 2) การที่ยึดการเรียนรู้เป็นแกนกลาง
- 3) การเรียนรู้ขององค์กร
- 4) การให้คุณค่ากับคณะครู บุคลากรและผู้มีส่วนร่วม
- 5) ความคล่องแคล่ว กระตือรือร้น
- 6) การมองอนาคต
- 7) การจัดการเพื่อให้เกิดนวัตกรรม
- 8) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ/สังคม
- 9) การมุ่งเน้นผลลัพธ์และการสร้างคุณค่า
- 10) การบริหารจัดการเชิงระบบ

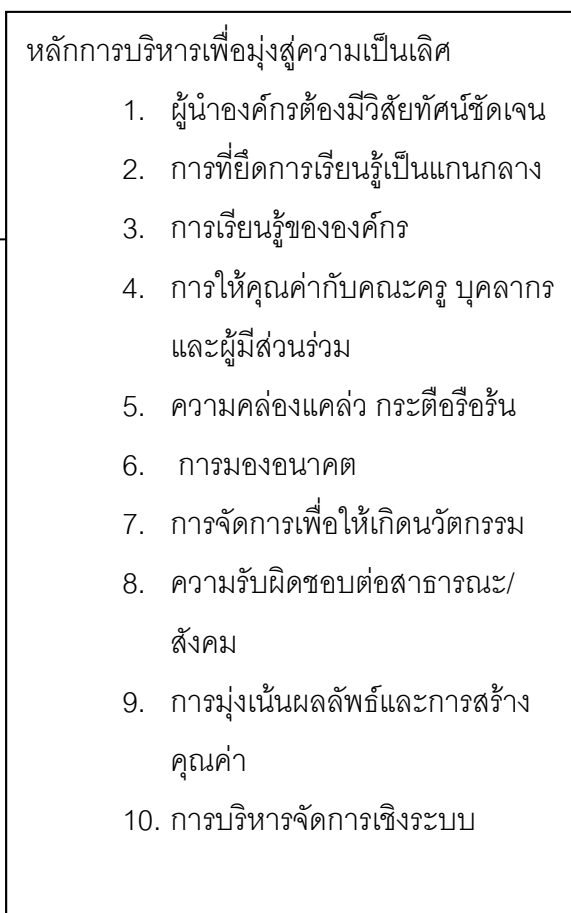
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาเอกชนเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศในจังหวัดพิจิตรและนำความรู้ที่ได้มาประมวลทำเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้า

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **สภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ** หมายถึง การดำเนินการตามหลักการบริหารจัดการเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชนของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งประกอบด้วย 10 ด้านดังนี้

1. 1 **ผู้นำองค์กรต้องมีวิสัยทัศน์ชัดเจน** หมายถึง ผู้นำระดับสูงจะต้องเป็นผู้กำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน และมีการสื่อสารทิศทางวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ และสร้างแรงจูงใจกระตุ้นบุคลากร มีส่วนร่วมในการทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ โดยวิสัยทัศน์จะต้องอธิบายภาพอนาคตขององค์กร, ดึงดูดความต้องการ, มีจุดเน้น มีความชัดเจน นำไปสู่การตัดสินใจและถูกทิศทางมีความยืดหยุ่น, มีเหตุผลมีเป้าหมายที่สามารถบรรลุผล, สามารถสื่อสารได้เข้าใจง่าย

1. 2 **การที่ยึดการเรียนรู้เป็นแกนกลาง** หมายถึง สถานศึกษามุ่งเน้นการจัดการศึกษาไปที่การเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน ความต้องการคุณลักษณะของผู้เรียนในอนาคตของสังคมโลก การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความพึงพอใจของผู้เรียน และแปลงความต้องการเหล่านั้นมาเป็นหลักสูตร และการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมมีการจัดการเรียนรู้สนองตามความต้องการผู้เรียน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความพึงพอใจของผู้เรียนและพัฒนาการเรียนเหมาะสมกับผู้เรียน

1. 3 **การเรียนรู้ขององค์กร** หมายถึง จัดระบบการเรียนรู้ให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน และการเรียนรู้รายบุคคลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ และส่งผลให้เกิดมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้เรียนโดยการคิดอย่างเป็นระบบมีความใฝ่รู้ควบคู่กับศักยภาพและรับรู้ภาพลักษณ์โดยรวมขององค์กรมองเห็นวิสัยทัศน์ร่วมกันและการเรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นทีม

1.4 **การให้คุณค่ากับคนละครุ บุคลากรและผู้มีส่วนร่วม** หมายถึง แสดงถึงการเห็นคุณค่าของคนและบุคลากรโดยการสร้างความผูกพัน ความพึงพอใจ แรงจูงใจการจัดสภาพแวดล้อมการทำงาน สวัสดิการ ฯลฯ จะทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ ให้โอกาสบุคลากรในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ, ส่งบุคลากรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพ, สร้างความมั่นใจและความรู้สึกในการทำงาน

1.5 **ความคล่องแคล่ว กระตือรือร้น** หมายถึง เป็นความสามารถในการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนความต้องการของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะทำให้สามารถลดรอบเวลาและต้นทุนในการพัฒนาคุณภาพ

1.6 การมองอนาคต หมายถึง การพัฒนาโรงเรียนให้มีความยั่งยืนต้องอาศัยความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาและส่วนแบ่งทางการศึกษา ตลอดจนการจัดหลักสูตรที่สนองตอบต่อความต้องการ กำลังคนในการพัฒนาประเทศ และการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกโรงเรียนจึงต้องมีแนวคิดที่มุ่งอนาคตอย่างจริงจัง และสร้างความผูกพันในระยะยาวกับผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้รับบริการ โดยการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรสร้างโอกาสทางนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เตรียมตัวมุ่งสู่อนาคตที่เป็นเป้าหมายทางเลือกอย่างเหมาะสม มีหลักในการบริหาร (วิเชียร วงศ์จันทร์, 2549, หน้า 20) ดังนี้

- 1) การจัดการหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการ
- 2) พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากร
- 3) ส่งเสริมให้นักเรียนเตรียมตัวมุ่งสู่อนาคตที่เป็นเป้าหมาย

1.7 การจัดการเพื่อให้เกิดนวัตกรรม หมายถึง นวัตกรรมเป็นการนำวิธีการใหม่มาปฏิบัติหลังจากได้ผ่านการทดลองหรือได้รับการพัฒนาแล้วตามลำดับ (กรีติ ยศยิ่งยง, หน้า 6, 2552) โรงเรียนต้องแสวงหา สร้าง พัฒนา และใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อให้เกิดนวัตกรรมของหลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนรู้และการบริการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้รับบริการ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ

1.8 ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ/สังคม หมายถึง สถานศึกษามีบทบาทในการรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชนด้วยการมุ่งเน้นการดูแลสุขอนามัย สภาพแวดล้อมของชุมชนและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน รวมทั้งบุคลากรของโรงเรียนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีจริยธรรมและจรรยาบรรณต่อสาธารณะ

1.9 การมุ่งเน้นผลลัพธ์และการสร้างคุณค่า หมายถึง สถานศึกษาได้วางแผนปฏิบัติ และประเมินผลลัพธ์ที่สำคัญในทุกระดับงานที่แสดงให้เห็นว่ามุ่งเน้นการสร้างคุณค่าและผลสำเร็จของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้รับบริการ

1.10 การบริหารจัดการเชิงระบบ หมายถึง สถานศึกษาสร้างระบบบริหารจัดการที่เชื่อมโยงแผนปฏิบัติงาน กระบวนการตัวชี้วัดและกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน และบูรณาการเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ของโรงเรียน

2. สถานศึกษาเอกชน หมายถึง โรงเรียนเอกชนในจังหวัดพิจิตรจำนวน 17 โรงเรียน โดยจัดการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาและเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงประถมศึกษา หรือ เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึงมัธยมศึกษา ที่ได้รับอนุญาตเป็นโรงเรียนที่ถูกต้องตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการภายใต้การกำกับดูแลของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

3. **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษารองผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดพิจิตรปีการศึกษา 2553
4. **ครู** หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดพิจิตรปีการศึกษา 2553
5. **วุฒิการศึกษา** หมายถึง ครูและผู้บริหารที่มีวุฒิทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีและปริญญาโท
6. **ประสบการณ์ทำงาน** หมายถึง การปฏิบัติงานในสถานศึกษาในช่วงระยะเวลา ดังนี้
 - 5 ปี
 - 5-10 ปี
 - 10 ปีขึ้นไป